

Geachte College, Raadsleden,

Na een lang traject van ons burgerinitiatief lijkt de ontknoping nu te naderen. Wat is er allemaal al gebeurd? Opstellen van de tekst, verzamelen van handtekeningen, aanbieden aan de Raad, alles toelichten in een RIB, opstellen van de noodzakelijke zaken in een concept-raadsvoorstel, eerste bespreking in de Cie. Stad en Ruimte en drie aanvullende gesprekken op het stadskantoor.

In een recente brief geeft het College aan wat men naar aanleiding van het Burgerinitiatief gaat doen. We zijn met de uitwerking van het kernpunt van ons initiatief nog niet tevreden. Het kernpunt is: pas alleen verlichting toe waar het functioneel is en zorg dat het licht niet op plekken terecht komt waar het niet nodig (en dus schadelijk) is. Het College doet wel een aantal toezeggingen waar we erg blij mee zijn. Op andere punten zijn de toezeggingen in de brief vager dan wat er besproken is. Onderstaand gaan we in op de collegebrief. We geven telkens eerst de tekst van het College weer en daaronder onze reactie.

Raadsvoorstel initiatiefnemers

De initiatiefnemers hebben een raadsvoorstel gemaakt. Zoals in de commissiebehandeling door de initiatiefnemers is aangegeven gaat het niet zozeer om het overnemen van het raadsvoorstel zoals het er nu ligt. Het gaat de initiatiefnemers er om dat er een meer proactieve uitvoering van bestaand beleid en aanscherping van het huidige beleid komt. Ze bieden aan hierover in overleg met de gemeente te willen blijven.

Dit klopt: het gaat ons niet om formele procedures, we willen resultaat op straat. Getuigend van de ambitie van het College. Wel verwachten we dat naast de proactieve uitvoering van aangescherpt bestaand beleid de in deze brief genoemde concrete maatregelen worden uitgevoerd.

We nemen een aantal concrete maatregelen

Definitie van lichthinder

Uit de bespreking in de commissie blijkt dat het lastig is om lichtvervuiling te definiëren. Bij het verlichten van de openbare ruimte zijn we altijd op zoek naar een goede balans tussen sociale veiligheid en minder of andere verlichting. Belangrijk is om te beseffen dat verlichting wordt bepaald door de toegepaste armatuur (techniek) én het gebied waarin het staat. Mogelijke lichthinder moet in die context worden onderzocht. Er zijn normen gesteld aan lichthinder voor directe uitstraling naar boven door de Nederlandse Stichting voor Verlichtingkunde (NSVV). Deze normen zijn afhankelijk van het gebied waar de armaturen staan. De norm voor uitstraling naar boven is in een natuurgebied strenger dan in een centrumgebied. Het college hanteert voor lichthinder de normen van de NSVV als leidraad. Deze concrete norm biedt houvast voor het toetsen van lichthinder in situaties waar de beleving van lichthinder verschilt.

Lichtvervuiling is naar onze mening eenvoudig te definiëren: dat is licht op plekken waar het niet functioneel is: naar boven uitstralende verlichting, (daar heeft niemand er profijt van) naar water uitstralende verlichting (daar zijn ook geen mensen) en naar groen uitstralende verlichting: door struiken etc. ontstaan er schaduwen waardoor het licht daar de veiligheid niet vergroot, terwijl het wel schadelijk is voor de natuur. Ook op grote afstand van een lichtbron, waar de hoeveelheid licht niet meer te meten is, is het licht nog wel zichtbaar (horizonvervuiling) en verstoort het de oriëntatie van nachtdieren. Natuurlijk moet er voldoende verlicht worden voor verkeers- en sociale veiligheid, dat is functionele verlichting. Uitstraling naar plekken waar het niet functioneel is moet worden voorkomen. Dat onderscheid bepaalt of iets lichtvervuiling is of functionele verlichting.

De normen van de NSVV staan toe dat maximaal 5% van het licht van een armatuur naar boven uitstraalt. Voor Utrecht, met 60.000 armaturen, zou er dan de hoeveelheid licht van 3.000 armaturen naar boven uit mogen stralen. De stad als gigantische uplichter. Er is echter geen enkel beletsel om alleen die armaturen te kiezen die 0% van het licht naar boven uitstralen. De NSVV-normen bepalen dat de hoeveelheid licht die op water mag vallen net zoveel is als de hoeveelheid licht bij volle maan. Een situatie die in de natuur maar een paar dagen per jaar voorkomt en alleen als het onbewolkt is. Voor licht dat dwars op het water uitstraalt (naar de overzijde) is er zelfs geen norm, terwijl watergangen vaak trekroutes voor vleermuizen zijn. De normen zijn een maximum. Net als bij andere milieunormen dient er naar te worden gestreefd dat de vervuiling (ver) onder het maximum blijft. U bent immers ook niet tevreden als de lucht- of geluidsnormen overal nétaan worden gehaald, u wilt zoveel mogelijk schone lucht en stilte. Zo is het voor de natuur en de beleving van nacht en sterren in de wijde omgeving nodig om lichtvervuiling zoveel mogelijk te beperken.

Planmatige vervanging van naar boven uitstralende armaturen

Er is begin dit jaar een eerste inventarisatie gemaakt en besproken met de initiatiefnemers van de armaturen die technisch niet voldoen aan de NSVV norm. Het gaat om circa 2500 armaturen in de stad, vaak lage masten die teveel licht direct naar boven uitstralen. Het grootste deel hiervan staat in Leidsche Rijn. Deze armaturen staan op de planning om tussen 2019-2025 te worden vervangen door armaturen die wel aan de norm voldoen. Het betreft een investering van ruim 1,2 miljoen euro. We raden af om deze investering naar voren te halen, omdat daardoor het planmatig vervangen van andere armaturen (SOX) moet worden vertraagd. Van de SOX armaturen stopt op korte termijn de verkoop van een aantal benodigde lamptypes. Ook in onderhoudskosten zijn de SOX lampen duurder indien ze niet tijdig worden vervangen. We zijn bereid om in overleg met de initiatiefnemers te kijken of er een prioritering is aan te brengen in de planmatige vervanging van de eerder genoemde 2500 armaturen als we daar in 2019 mee starten. Gelet op de afzienbare termijn waarbinnen deze armaturen vervangen worden is het college geen voorstander om deze tussentijds naar boven af te schermen. Tussentijdse afscherming zou een kostenpost van 120.000 euro opleveren.

We vinden het jammer dat het om andere redenen noodzakelijk blijkt om de 2.500 armaturen die niet aan de NSVV-normen voldoen, te vervangen. Daar is 1,2 miljoen euro voor nodig, daarmee had lichtvervuiling in de hele gemeente effectief bestreden kunnen worden. Aan de bovenzijde afdekken van deze masten zou wat ons betreft voldoende zijn geweest. Wij zouden wel graag zien dat het vervangen van de 2500 armaturen sneller van start gaat dan in 2019 en dat het in 1 jaar klaar is. Dat kost overigens geen extra geld, het geld wordt alleen eerder uitgegeven. Er is dan ook geen project nodig om de fasering en prioritering te bepalen. Door welke armaturen worden ze vervangen? Andere mogelijkheid is start de vervanging in 2019 en zorg dat voor het eind van 2020 de 2500 foute armaturen vervangen zijn.

Een andere vraag die door het burgerinitiatief werd gesteld ging over het afschermen van het naar de zijkant uitstralende licht van deze armaturen. We verwachten dat het afschermen van de naar zijkant uitstralende verlichting tot klachten van bewoners leidt over te donkere straten, omdat in Leidsche Rijn er indertijd voor is gekozen om minder lichtmasten te plaatsen om op die manier energie en materialen te besparen. Het afschermen van de naar de zijkant uitstralende licht raden we daarom af.

Zoals al eerder aangegeven hoeven alleen die lichtmasten alleen zijdelings afgeschermd te worden die naar groen en water uitstralen. Op straat blijft er gewoon licht waar dat nodig is. Waar woningen teveel licht ontvangen, worden lichtmasten nu ook al afgeschermd voor die woning. Langs de hele Rijnkennemerlaan bijvoorbeeld, is aan de achterzijde van de lichtmasten een folie aangebracht, zodat de lampen niet de woningen inschijnen. Het voetpad wordt daardoor nauwelijks verlicht. Dat heeft niet tot klachten geleid.

Afschermen verlichting naar groen, water en hemel op locatie onderzoeken

Om rondom groen en water concrete maatregelen tegen lichthinder in beeld te brengen moet per locatie worden gekeken of er mogelijkheden zijn om de verlichting af te schermen en of het wenselijk is om dit uit te voeren. Er staan niet overal dezelfde soorten armaturen en bovendien is de locatie bepalend voor eventuele hinder. We stellen voor om bij deze inventarisatie ook sportvelden mee te nemen. Vaak spelen op deze locaties (parken, fietspaden langs water, sportvelden) ook andere belangen een rol, zoals sociale en verkeersveiligheid, het stimuleren van sporten en recreatie in de stad. Het voorstel is om met de initiatiefnemers een aantal locaties te prioriteren, deze locaties te bezoeken en dan een advies op te stellen over mogelijk te treffen maatregelen om lichthinder tegen te gaan. In overleg met de wijkraad kiezen we een manier om dit advies met omwonenden en/of gebruikers te bespreken, zodat alle belangen in de afweging worden meegenomen

Betreft de adviesrol van de wijkraden.

We zouden graag zien dat het hier genoemde advies is opgesteld als een uit te voeren aanpassing van de verlichting. De wijkraden kunnen mits beargumenteerd vragen om een wijziging van dit voorstel. We vrezen anders dat dit wederom gaat zorgen voor forse vertraging in de uitvoering.

Dit betreft de kern van ons initiatief.

Er zijn slechts een paar typen armaturen gebruikt in de gemeente. Voor elk type zou nagegaan moeten worden hoe de berm aan aanliggende zijde en aan de overzijde kan worden afgeschermd. Daarna hoeft alleen gekeken te worden nagegaan welke lichtmasten langs groen of water staan: die kunnen worden afgeschermd zodra de lampjes worden vervangen. Het is immers het voordeligst als het afschermen meelift met het vervangen van de lampjes. Heggen zijn langs een fietspad beter voor de sociale veiligheid dan aanlichten van het groen. In struiken blijven immers altijd verstoppelken.

Schouwen is goed voor het draagvlak, maar kan enorm vertragend werken. We dringen aan op spoed, **zodat met de komende Nacht van de Nacht de eerste lichtmasten worden afgeschermd**. Daarna moet, waar de lichtbron wordt vervangen, indien nodig tevens de afscherming worden aangebracht. De schouwen zullen daarom vooruit moeten lopen op het vervangen van lampjes.

Sportveldverlichting moet het sportveld verlichten, niet het park of de woningen er omheen. In de gesprekken heeft de gemeente voorstellen gedaan om informatie te geven aan sportclubs over lichtvervuiling. Wij zouden dat ook graag hebben teruggelezen in de brief van het College, voorzien van een toezegging voor technische en financiële ondersteuning. Sportclubs zijn op vele manieren afhankelijk van de gemeente. De verlichting is eigendom van de clubs, maar de gemeente heeft legio mogelijkheden de clubs te motiveren om de lichtvervuiling door sportveldverlichting te verminderen.

Schakeltijden aanlichting gebouwen aanpassen

Op korte termijn is het mogelijk om de schakeltijden van de aanlichting van gebouwen aan te passen. Op dit moment worden op circa 80 locaties in de stad objecten aangelicht zoals bruggen, gebouwen en monumenten (waaronder de Domtoren). Deze objecten schakelen op verschillende tijden in en uit. Dit kan variëren van het laten branden van de aanlichting gedurende de nacht tot en met het om 22.00 uur uitschakelen van de verlichting.

Het aanpassen van de schakeltijden van de aanlichting van de objecten kunnen we laten samen gaan met de avondschakeling van de openbare verlichting. De openbare verlichting wordt dan gedimd en de aanlichting van objecten gaat uit. Voor de Domtoren maken we een uitzondering. Deze maatregelen kunnen we in de komende drie jaar doorvoeren waarbij we werk met werk maken. De aanpassingen worden doorgevoerd op het moment dat de voedingskasten in de stad worden geïnspecteerd. De kosten bedragen eenmalig circa 40.000 euro verspreid over drie jaar en zijn onderdeel van het meerjarenonderhoudsprogramma. Het doel van het nieuwe schakelregime is om te komen tot een nieuw uniform tijdstip waarop de dimming start en de aanlichting wordt uitgezet. Deze keuze voor een eenduidig schakelregime betekent dat de straatverlichting in Utrecht om 23 uur (ipv 22 uur) in dimstand gaat omdat dan ook de aanlichting van objecten veilig kan worden uitgeschakeld. We verwachten geen negatieve gevolgen voor weggebruikers hiervan. Het energieverbruik van de openbare verlichting zal door deze maatregel toenemen met naar verwachting circa 1%. De maatregel kan binnen drie jaar worden uitgevoerd.

De aanlichting wordt op dit moment op verschillende tijden aan- en uitgeschakeld en is kennelijk separaat te schakelen. In de gesprekken hebben we begrepen dat de aanlichting niet separaat is aan te sturen en nu al met de straatverlichting wordt meegeschakeld. Wat ons betreft kan het dimmen gewoon om 22 uur starten en wordt aanlichten separaat uitgezet. Aanlichting van gebouwen kan volgens ons overigens altijd veilig uit: het is alleen voor de sier.

Uitschakelen grondspots

De inschatting is dat er circa 100 grondspots voor bomen in de stad zijn, waarvan een groot deel op de Melissakade zijn geplaatst. Het verwijderen van deze grondspots voor het einde levensduur is een vorm van kapitaalvernietiging. Daar bovenop kost het verwijderen van de grondspots circa 15.000 euro in totaal. We stellen voor om deze grondspots uit te faseren, waarbij ze op het schakelregime van de aanlichting komen en niet meer worden vervangen bij het einde levensduur. De maatregel kan naar verwachting binnen drie jaar zijn uitgevoerd. Nieuwe grondspots voor bomen worden niet meer aangelegd.

De grondspots voegen geen kwaliteit toe en leveren alleen maar milieuschade op. Uitzetten levert kwaliteit in de openbare ruimte op en spaart energie. Als ze niet separaat te schakelen zijn kunnen de lampjes er uit worden gehaald. Als er andere werkzaamheden aan de grond zijn, kunnen de spots t.z.t. worden verwijderd. (werk-met-werk)

Meldpunt lichthinder

We stellen voor om het bestaande meldingensysteem van de gemeente geschikt te maken zodat, naast meldingen over kapotte verlichting, ook meldingen over te veel of te weinig verlichting kunnen worden gemeld. Zo houden we één loket voor alle meldingen van de bewoners in Utrecht. We verwachten dat deze wijziging voor het einde van het jaar kan worden ingevoerd.

Prima

Rapporteur over lichthinder

In het derde Duurzaamheidsverslag 2016 dat u recent is toegezonden zijn een aantal indicatoren voor openbare verlichting opgenomen, waaronder het aantal meldingen van lichtoverlast en getroffen maatregelen rondom afscherming en diervriendelijke verlichting. Dit hoofdstuk gaan we de komende jaren uitbreiden zodat de voortgang van de uitvoering van de concrete maatregelen kan worden gevolgd.

Prima! We denken graag mee over de te rapporteren onderdelen.

We stellen voor het huidige beleid naar aanleiding van het burgerinitiatief aan te scherpen

Gemeentelijke verlichtingsplan

In het gemeentelijke verlichtingsplan (2008) zijn vijf beleidsdoelen aangegeven, waaronder het beperken van verlichtingsniveaus en lichtvervuiling. In dit plan is onder andere aangegeven dat terughoudend met verlichting in parken en groenstroken wordt omgegaan. Dit plan is in 2013 geëvalueerd en daarin zijn een aantal nieuwe maatregelen aangekondigd onder andere over een aantal overbodige verlichtingspunten. Over de stand van zaken van de uitvoering van deze maatregelen bent u per brief geïnformeerd op 17 januari 2017(kenmerk 16.510032). Ook in het Handboek Inrichting Openbare Ruimte zijn diverse maatregelen voor zowel energiebesparing als lichthinder opgenomen.

Naar aanleiding van het burgerinitiatief is het handboek tegen het licht gehouden en worden een aantal regels aangescherpt. Het gaat dan bijvoorbeeld om het standaard toepassen van verlichting met maximaal 3000 Kelvin¹. Hiermee komen wij tegemoet aan de vraag van de initiatiefnemers. In de praktijk wordt verlichting van hoger dan 3000 Kelvin al niet meer toegepast, met uitzondering van de onderdoorgangen in de stad. Uit ervaring blijkt dat een hogere kleurtemperatuur over het algemeen met minder vandalisme gepaard gaat, waardoor we in de onderdoorgangen met een hogere kleurtemperatuur blijven werk. In lijn met wat eerder in de brief is aangegeven wordt eveneens in het Handboek opgenomen dat er geen grondspots voor bomen mogen worden toegepast.

We zijn erg blij met de 3.000 Kelvin. Een koelere kleur in onderdoorgangen is begrijpelijk.

In de brief van 17 januari geeft u aan sierverlichting te gaan verwijderen. Het aantal te verwijderen lichtbronnen en het tempo waarin ze worden verwijderd is verre van ambitieus. Uitzetten spaart direct energie.

¹ Kelvin is een maat voor de kleurtemperatuur van het type licht. Het geeft een kleurindruk die bijdraagt aan de beleving van de verlichting. Verlichting met een Kelvin waarde groter dan 3000 Kelvin is in de beleving feller dan verlichting met een kleurindruk van onder de 3000 Kelvin.

In het handboek staan de armaturen waaruit projectleiders kunnen kiezen voor hun project. Hier zouden wat ons betreft alleen armaturen in mogen staan die 0% licht naar boven uitstralen, wegens het beleidsdoel van beperken van lichtvervuiling. Tevens dient in het handboek te worden opgenomen dat in nieuwe situaties armaturen niet naar groen en water mogen uitstralen maar direct moeten worden afgeschermd.

Voor projecten waar al verlichting is gepland, zal de afscherming alsnog geregeld moeten worden vóór de lichtmasten worden geplaatst. Zodat alle verlichting die vanaf heden wordt geplaatst direct goed is. Bijvoorbeeld voor de ecologische zone langs het Amsterdam-Rijnkanaal.

Langs het Amsterdam-Rijnkanaal worden verticale lichtmasten geplaatst die rondom uitstralen. Met lamellen is een groot deel van het licht naar beneden te richten, het resterende licht komt in de ecologische zone rond het Kanaal te recht. Daar richt het flink schade aan in de mooie gebieden die er liggen: bij de Rijn is een klein moerasgebiedje, waar o.a. IJsvogels broeden. Bij Leeuwensteyn komt een zo natuurlijk mogelijk recreatiegebied langs het kanaal. Bij Strand Oog in Al kun je nu nog de nacht en de wijsheid ervaren. Het Kanaal dient o.a. als trekroute voor vleermuizen. Op al deze plekken komt straks lichtvervuiling door de nieuwe armaturen. Dat licht is op het kanaal al kilometers ver zichtbaar. Het hoeft niet eens om heel veel licht per armatuur te gaan, maar het verstoort het duister en de oriëntatie van nachtdieren. Deze lichtmasten zijn niet af te schermen van het groen en het water, dan geven ze namelijk geen licht meer. Wij vinden dat hier andere armaturen moeten komen, die recht doen aan het feit dat ze in een ecologische zone staan. De armaturen moeten de weg verlichten, niet het groen en het water.

Wat betreft de communicatie over het beleid is gekeken naar instrumenten die andere gemeenten hiervoor gebruiken. Om het beleid per lightsituatie te verduidelijken kan de gemeente bijvoorbeeld 'verlichting in beeld' gaan gebruiken. Daarin is in beelden op kaart aangegeven hoe de verlichting er op een bepaalde plek in de gemeente uit ziet². Het instrument kan helpen om de diverse vragen rondom verlichting die er zijn en worden gesteld aan de gemeente op een beeldende wijze toe te lichten. Er zijn foto's te zien van de situatie met daaronder een toelichting over de lightsituatie ter plaatse. Een dergelijk instrument kan de vragen die over (te veel en te weinig) verlichting worden gesteld aan de gemeente helpen beantwoorden. De benodigde investering van een dergelijk instrument bedraagt 25.000 euro en zou eventueel gedekt kunnen worden uit het meerjarenonderhoudsprogramma. Wij stellen voor om, indien u dit wenst, hiermee aan de slag te gaan.

Het lijkt ons een goed idee om dit te gaan doen, Raalte geeft een prachtig voorbeeld. Bij die communicatie hoort ook dat het bestaande beleid wordt uitgelegd: beperking van lichtvervuiling, geen licht naar de hemel, groen of water. Het verzoek aan bewoners om zelf ook lichtvervuiling te beperken, (tuin- en voordeurverlichting) hoort er zeker bij.

Overige bestaande juridische mogelijkheden voor het beperken van lichtvervuiling betreffen onder andere de APV als het gaat om reclameverlichting en het Activiteitenbesluit als het gaat om verlichting bij bedrijven. Over de reclameverlichting heeft u een voorstel voor een gewijzigde Reclameverordening ontvangen (d.d. 14 mei 2017). Wat betreft het activiteitenbesluit toetst en handhaaft de gemeente actief op het treffen van maatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar. Het laten branden van overbodige verlichting in gebouwen valt hieronder.

We zijn blij dat de gemeente toetst en handhaaft op o.a. uitschakelen van overbodige verlichting in gebouwen. De pijn in deze alinea zit hem echter in de woorden "onder andere". De maatregelen die verder nog mogelijk zijn ontbreken. Wat kan de gemeente aangeven in de regels van een

²<http://raalte.verlichtinginbeeld.nl/map/>

bestemmingsplan, om bijvoorbeeld overdadige parkeerterreinverlichting tegen te gaan? Laserbeams? Welke maatregelen kunt u in overleg met bijvoorbeeld corporaties treffen om lichtvervuiling tegen te gaan (bewegingsmelders op galerijflats?)

Resumerend

Het aanpassen van het schakelregime, het uitschakelen van de grondspots en de aanlichting én de prioritering van de vervanging van de naar boven uitstralende verlichting in de stad kunnen binnen het huidige beschikbare budget op korte (binnen circa drie jaar) en middellange termijn (circa 7 jaar) worden uitgevoerd. In het maatwerk advies wat we met de initiatiefnemers willen opstellen over het afschermen van verlichting naar groen, water en hemel zullen eventuele kosten voor het treffen van maatregelen in beeld worden gebracht en meegenomen in de afwegingen over mogelijke maatregelen. Daarnaast stellen we voor met de initiatiefnemers een prioritering aan te brengen voor de vervanging van de desbetreffende armaturen in Leidsche Rijn.

Met het nemen van de genoemde concrete maatregelen lossen we een aantal ongewenste situaties op. Door het huidige beleid op een aantal punten aan te scherpen komen we tegemoet aan het doel van het burgerinitiatief om lichthinder structureel onderdeel te maken van de uitvoering van het beleid.

Hier dreigt dat kosten toch weer de beperkende factor worden?... Als eerder gezegd bij de prioritering, wanneer wordt deze uitgevoerd en afgeronde ?

Bij de drie besprekingen van bovengenoemde voorstellen met het burgerinitiatief Elke dag een Nacht van de Nacht is door de woordvoerders aangegeven dat ze in de basis tevreden zijn over de voorgestelde maatregelen.

Dit Klopt in de basis zijn wij tevreden, wel zien we bij veel voorgestelde maatregelen mogelijkheden voor aanscherping of verbetering.

Overige vragen uit de commissie

Naast bovenstaande onderwerpen zijn in de commissievergadering een aantal vragen gesteld over lichtvervuiling in het algemeen en in specifieke situaties. Zo is de verlichting bij 't Lint en in het Maximapark aan de orde geweest. Er zijn naar aanleiding van de schouw drie opties voorgelegd aan het Parkberaad van Leidsche Rijn. Uiteindelijk is ervoor gekozen om de verlichting langs de Smalle Themaat te optimaliseren zodat een veilige fietsroute via het fietspad langs de Heinsmaat en de Smalle Themaat mogelijk is. De uitvoering hiervan start op korte termijn.

Op deze plek is het inderdaad nodig beter te verlichten. De situatie rondom de trap bij Desto is sociaal ook zeer onveilig. Tevens moet lichtvervuiling naar de groene gebieden langs de Smalle Themaat worden voorkomen. We zijn enorm benieuwd naar het verlichtingsvoorstel, dat hebben wij nog niet gezien.

De vraag is gesteld wat functionele verlichting is. Functionele verlichting betreft verlichting die nodig is op een bepaalde locatie en in de hoeveelheid die voor het gebruik van die locatie nodig is. Standaard brengen we functionele verlichting aan in de stad. In het centrumgebied en andere speciale locaties in de stad zetten we openbare verlichting ook in als decoratieve verlichting, denk bijvoorbeeld aan het Domplein en de Oudegracht. In het Handboek Inrichting Openbare Ruimte nemen we expliciet op dat ook sierverlichting minimaal aan de NSVV norm voor directe uitstraling naar boven moet voldoen. In het handboek is al opgenomen dat functionele verlichting aan de NSVV normen moet voldoen.

Functionele verlichting verlicht dat wat nodig is, EN VERDER NIETS. Nieuwe sierverlichting zou helemaal niet naar boven, groen of water uit moeten stralen. Dat kan ook, zie bijvoorbeeld de aanlichting van de Dom of de verlichting op de Gele brug. Het kan beter dan de NSVV-norm, die geeft

een maximum aan toegestane vervuiling. Maar u heeft grote ambities op gebied van milieu en duurzaamheid en wilt het toch beter? 0% naar boven uitstralende verlichting!

In de commissie werd gevraagd om als gemeente Utrecht geen direct naar boven uitstralende verlichting meer in te kopen. Sinds 2014 kopen wij dit soort armaturen niet meer in en worden deze dus niet meer toegepast. Op het moment dat één van de 2500 resterende naar boven uitstralende armaturen stuk gaat, wordt deze vervangen door een armatuur die niet naar boven uitstraalt. Tussen 2019 en 2025 worden alle resterende armaturen vervangen.

Daarnaast werd in de commissie door meerdere partijen gevraagd of meer algemeen onderzoek naar lichtvervuiling nodig is. Dit naar aanleiding van de foto uit het ISS station die van Utrecht in de nacht is genomen. Nader onderzoek zou kunnen worden gedaan naar waar precies de waargenomen lichtreflectie plaatsvindt. De verwachting is dat onder andere de reflectie van de verlichting langs de wegen met een verkeersfunctie een rol speelt. Met de vervanging van de oude SOX armaturen verwachten we dat de reflectie van de verlichting naar de hemel vermindert. Op dit moment zien we geen toegevoegde waarde in een nader onderzoek naar lichtvervuiling in de stad.

Fijn om te lezen dat er geen naar boven uitstralende verlichting meer wordt gekocht. Dat moet volgens ons betekenen dat nieuwe armaturen 0% naar boven uitstralen, en niet 5% naar boven uitstralen zoals de NSVV toestaat. Het vervangingstempo van deze oude armaturen zou sneller moeten, zoals hierboven al aangegeven.

Beperken van lichtvervuiling door de openbare verlichting is een effectieve maatregel. We vinden het eveneens belangrijker om nu actief van start te gaan om effectieve maatregelen te treffen, dan eerst nog weer onderzoek te doen. Een nader onderzoek lijkt ons pas nodig als het verbeteren van de openbare verlichting flink op dreef is.

Tot slot werd geopperd om te onderzoeken of bewoners kunnen worden ingezet om te helpen met het afschermen van verlichting. Zowel vanuit de initiatiefnemers als vanuit het college vinden we dit ongewenst. Het werken op hoogte en met elektriciteit brengt extra gevaren met zich mee. Dit moet uitsluitend door gecertificeerde vakmensen én in opdracht van de gemeente worden uitgevoerd.

Hier zijn we het helemaal mee eens.

Beperken van lichtvervuiling door de openbare verlichting is een effectieve maatregel. We vinden het eveneens belangrijker om nu actief van start te gaan om effectieve maatregelen te treffen, dan eerst nog weer onderzoek te doen. Een nader onderzoek lijkt ons pas nodig als het verbeteren van de

Namens Burgerinitiatief **‘Iedere Dag verdient een Nacht van de Nacht’** ;

Roland Pereboom,

- voorzitter Natuur en Milieuplatform Leidsche Rijn
- directeur Milieucentrum Utrecht

Ria Glas,

- initiatiefnemer burgerinitiatief en bewoner Leidsche Rijn
- deelnemer Natuur en Milieu Platform Leidsche Rijn